

Mecenas i darczyńcy w dziejach nauki polskiej. AU i PAU w kręgu społecznej troski

W dniach 16–17 listopada 2017 PAU organizuje konferencję naukową „Mecenas i darczyńcy...” Będzie jej towarzyszyła wystawa, którą przygotowuje w swojej siedzibie przy ul. Św. Jana 26 Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie. Oba te przedsięwzięcia mają ukazać niezwykle fenomen istnienia polskich instytucji naukowych i kulturalnych o poziomie europejskim w czasie zaborów, kiedy nie było państwa polskiego, a z kolei, jak szybko po odzyskaniu przez Polskę niepodległości – bo w ciągu dwudziestolecia – dzięki społecznemu poparciu PAU dorównała międzynarodowym standardom i stała się główną reprezentantką nauki polskiej.

Przystępując do realizacji tego przedsięwzięcia, stawiamy przed sobą dwa cele:

- 1) poznawczy – przybliżenie biografii wielkich mecenasów i darczyńców AU i PAU, często zapomnianych lub zgoła nieznanymi;
- 2) społeczny – uświadomienie, dzięki opisowi historycznemu i socjologicznemu, konieczności odtworzenia dziś owego fenomenu, który legł u podstaw budowania etosu obywatelskiego, a został zniszczony w PRL.

Wiadomo, jak ważny dla każdej wspólnoty państwowej czy narodowej jest etos obywatelski. Wiadomo także, jak trudne jest jego budowanie czy odbudowywanie. U jego podstaw leży zaufanie do instytucji i do tworzących je ludzi. Fundamentalne znaczenie ma tradycja. Dlatego jej przypomnienie ma samo w sobie cel wychowawczy. Projekt nasz adresujemy zatem nie tylko do ludzi nauki, ale także do szerszych kręgów społecznych, zwłaszcza do młodzieży. Liczymy na duże zainteresowanie zarówno sesją, jak i wystawą.

Wprawdzie w owym procesie budowania etosu obywatelskiego najważniejsza jest młodzież, nie oznacza to, że rezygnujemy z tych, którzy już dziś mogą i zechcą zmanifestować swoją obywatelską troskę, wspierając naukę i kulturę bądź przekazując instytucjom społecznego zaufania np. swoje spuścizny naukowe czy kulturalne.

W ramach sesji przewidujemy kilkanaście referatów. Kilka z nich będzie miało charakter ogólny, opisując historycznie zjawisko mecenatu i „darczynienia” w warunkach politycznej niewoli, w wymiarze ponadlokalnym i ponadregionalnym, a także diagnozując je socjologicznie w odniesieniu do różnych grup społecznych (również darczyńców drobnych). Przewidujemy też referat, który połączy ów fenomen naszej przeszłości z budową etosu obywatelskiego dziś. Większość referatów będzie miała charakter szczegółowy. Ukażą darczyńców wielkich kompleksów dóbr, ich biografie i motywacje zapisów, a także – jak z darów powstała bogata biblioteka AU i PAU, mająca dziś częściowy status księżnicy narodowej i plasująca się na czwartym miejscu po Bibliotekach: Narodowej, Jagiellońskiej i Ossolińskich. Osobny referat zapozna słuchaczy z genezą bogatych zbiorów, należącej do PAU, Biblioteki Polskiej w Paryżu. Osobno wreszcie przybliżymy proces tworzenia się archiwum spuścizn naukowych, zbiorów dawnych Muzeów PAU: Archeologicznego i Przyrodniczego.

Przewidujemy publikację materiałów z sesji naukowej w przekonaniu, że temat jest ważny zarówno historycznie, jak też społecznie. Materiały te będą mogły służyć jako pomoc naukowa w wychowaniu obywatelskim, w szczególności w budowaniu etosu obywatelskiego u ludzi młodych. Osobno utrwalona zostanie w druku towarzysząca sesji wystawa. Jest już naszą dobrą tradycją, że wydawnictwa dokumentujące wystawy nie są – jak zwykłe katalogi – tylko ilustracją sesji, ale mają swój walor samoistny. Mamy nadzieję, że publikacja związana z przygotowaną sesją będzie z osobna służyć tym samym celom społecznym, co materiały sesji.